

Ilona Kuukka

LOMASUOMEA

- SUOMEN KIELEN TEKSTEJÄ
JA HARJOITUKSIA
PERUSKIELITAIDON
OMAAVILLE
- TEKSTIEN AIHEPIIRI
SOVELTUVAT
VUOSILUOKILLE 5-9

Tulevaisuuden suunnitelmia

Andrei menee lukioon. Hän on nyt yhdeksännellä luokalla. Lukuvuosi päättyy pian. Andrein suunnitelmat ovat selviä. Hänellä on hyvä keskiarvo todistuksessa. Hän tietää, että hän pääsee sisään siihen lukioon, johon hän on hakenut.

Andrei tuli Suomeen kuusi vuotta sitten. Valmistava opetus sujui hyvin ja suomi oli helppoa. Andrei sai uusia suomalaisia ystäviä, kun hän osallistui 3 B:n kuvataiteen ja liikunnan tunneille. Kun Andrei siirtyi kokonaan yleisopetukseen, oli aluksi vaikeaa. Andrei ei saanut selvää sanoista. Oli onni, että isä kävi samaan aikaan suomen kurssia. He opiskelivat yhdessä Andrein kanssa. Isä osasi verbityypit ja Andrei aikamuodot. He auttoivat toinen toisiaan.

Yhtäkkiä kaikki oli helpompaa. Andrei tunsi, että vaikeatkin sanat aukesivat. Hän oli oppinut perussanaston ja kielen rakenteet. Uudet sanat saattoi ymmärtää asiayhteydestä.

Lukioon meno on Andreille selvä asia: hän haluaa eteenpäin elämässä. Hänen haaveensa on tulla joskus lääkäriksi. Isoäiti oli Venäjällä lääkäri. Kun Andrei oli pieni, hän ihaili isoäidin ammattia. Hän oli usein mukana, kun isoäiti kävi sairaiden potilaiden kodeissa. Andrei tietää, että lukiossa täytyy opiskella paljon. Matematiikan, kemian ja biologian kurssit ovat tärkeitä, jos haluaa lääkäriksi.

Andrei on valinnut tietyn lukion myös siksi, että siellä hän voi opiskella venäjää A -kielenä. Lisäksi valintaan vaikutti se, että lukiossa on tarjolla paljon ylimääräisiä matematiikan ja kemian kursseja. Koulumatkaa Andrei ei halua ajatella kesän kynnyksellä. Se pitenee.

1. Miten Andrei sai suomalaisia ystäviä?

2. Mitkä asiat helpottivat Andrein suomen opiskelua?

2. Mikä on yksi syy siihen, että Andrei haluaa aikuisena lääkäriksi?

3. Mitkä oppiaineet lukiossa ovat tärkeitä, jos haluaa lääkärin ammattiin?

4. Mitkä asiat vaikuttivat Andrein lukion valintaan?

5. Selitä toisin sanoin:

Uudet sanat saattoi ymmärtää asiayhteydestä.

Koulumatkaa Andrei ei halua ajatella kesän kynnyksellä.

Loma!

Pirret: Tänä vuonna me kierrämme Suomea. En ole koskaan ennen käynytmuualla Suomessa kuin Helsingissä. Nyt lähdemme omalla autolla ensin Tampereelle. Sieltä jatkamme pohjoiseen. Haluaisimme käydä Oulussa, koska meillä on siellä tuttavaperhe. Tampereella menemme Särkänniemeen, koska veljeni toivoo sitä. Minä haluan, että me pysähdymme mahdollisimman monta kertaa. Ai, miksi? Siksi, että haluan käydä uimassa. Minulle on kerrottu, että järviä tulee vastaan koko ajan. Tien varrella on levähdyspaikkoja uimarantojen vieressä. Ihanaa!

Pavel:Minä matkustan perheeni kanssa heti lauantai-iltapäivänä Tallinnaan. Menemme kaikkein nopeimmalla katamaraanilla. Tallinnasta jatkamme enon autolla Narvaan. On hauska nähdä veli ja veljen perhe. Heille on syntynyt vauva helmikuussa. Narvassa ovat parasta vanhat kaverit. Teemme kaikenlaista hauskaa. Ajamme pyörillä, pelaamme jalkapalloa ja pidämme hauskaa. Käväisen myös Kohtlajärvellä katsomassa ukkia. Ukin kanssa teemme ehkä retken metsään. Teemme nuotion ja paistamme perunoita. Harjoittelen jalkapalloa joka päivä. Heinäkuussa tulen takaisin Helsinkiin, sillä pelaan Helsinki -cupissa HJK:n jengissä. Täytyy ehtiä harjoitella myös joukkueen kanssa.

Naimo: Lähdemme laivalla Tukholmaan kesäkuun 8. päivänä. Sinne lähtee koko meidän perhe. Äiti ja isä sekä pienet sisareni tulevat pian takaisin Helsinkiin. Minä ja siskoni jäämme Ruotsiin ainakin kuukaudeksi. Siellä on kivaa. Serkkumme ovat mukavia - he ovat tyttöjä - ja rauhallisia. Heillä on paljon ystäviä Solnassa, missä heidän asuntonsa on. Toinen serkkuni on yhtä vanha kuin minä. Olemme molemmat kenkäfriikkejä. Aion ostaa Ruotsista ainakin kahdet uudet kengät. Hän sotkee koko ajan somalin kieleen ruotsia ja minä taas sotken siihen suomea. Puhumme siis sekakieliä ja nauramme toisillemme. Heidän kotonaan on paljon intialaisia videoita ja niitä aiomme katsoa.

1. Millä kulkuneuvoilla kukin matkusti?

Naimo _____
Pavel _____
Pirret _____

2. Etsi ja ympyröi tekstistä kaikki maantieteelliset erisnimet.

3. Kenen tavaroita?

4. Keitä sukulaisia Pavel ja Naimo tapaavat kesällä?

Pavel

Naimo

5. Valitse yksi henkilö. Kerro hänen ensimmäisestä lomapäivästään.

Välineurheilua ?

- Mikä urheilulaji on mielestäsi hauskinta katsella? kysyi Erik Pavelilta.
- Varmaankin Formula –kisat, vastasi Pavel.
- Pidätkö sinäkin enemmän autourheilusta kuin jalkapallosta, Erik ihmetteli. Hän tiesi, että Pavel pelasi itse jalkapalloa.
- No, en pidä. Mutta sinä kysyitkin, mitä on hauskinta katsella, Pavel nauroi.
- Minä en pidä autourheilusta. Siinä eivät urheile ihmiset, vaan autot. Jos auto on huono, ei hyvä kuljettaja voi mitään. Mutta jos on taitava jalkapalloilija, pystyy ampumaan maalin vaikka lenkkitossut jalassa! Erik sanoi ja tiesi, että Pavel voisi tulla vihaiseksi.
- Hahah, sinä et tiedä mitään! Kyllä Nico Rosberg ja kumppanit ovat sairaantaitavia ja hyvässä kunnossa. Sitä paitsi heidän täytyy olla mielettömän rohkeita! Pavel melkein huusi. Hän oli tosiaan autourheilun vannoutunut kannattaja.
- Mitäs luulet, onko Kimi Räikkönen hyvässä kunnossa?

1. Miksi Erik ei pidä autourheilusta?

2. Mitä sitten tapahtui? Jatka keskustelu loppuun. Muista
puheenvuoroviiva alussa! Muista pilkku, jos lainaus ei pääty huuto- tai
kysymysmerkkiin!

Mysteeri

Mysteeri on salaisuus, joka ei ole paljastunut. Jos emme tiedä, mitä todella on tapahtunut, asiasta tulee mysteeri. Salapoliisit ratkovat mysteerejä. Kerron nyt yhdestä mysteeristä, jonka salapoliisi ratkaisi. Asia ei enää ole mysteeri, se on selvitetty juttu.

Kylän asukkaat olivat monta vuotta uskoneet, että rantatalossa asui kummitus. Rantatalossa soi musiikki, vaikka talossa ei asunut ketään. Asukkaat olivat kuolleet. Heillä ei ollut jälkeläisiä. Talo oli ollut tyhjä viisi vuotta. Se oli lukittu. Vanhat huonekalut olivat paikoillaan. Monena yönä talosta kuului pianon soittoa.

Miksei kukaan mennyt katsomaan? Monet menivät ja monet jäivät yöksi rantatalon pihalle. Silloin musiikkia ei kuulunut. Kummitus ei soittanut pianoa, jos pihalla oli joku.

Salapoliisi Karl Heinzmann halusi selvittää arvoituksen. Hän vei mikrofonin taloon ja asetti sen pianon viereen. Hän pystytti teltan kukkulalle, joka oli sadan metrin päässä talosta. Hän asetti kuulokkeet korvilleen. Hänellä oli myös kiikari. Sillä hän katsoi koko ajan, mitä talossa tapahtui.

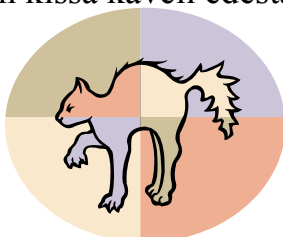
Kello oli jo yksi. Karl makasi teltan oviaukossa ja tuijotti taloa. Talo pysyi pimeänä. Mitään ei tapahtunut. Mitään ei kuulunut. Aika kului hitaasti. Yö oli kylmä.

Yhtäkkiä kuulokkeet räätisivät ja sitten se alkoi!

- Tadam, tadam, tadam...

Karl pidätti henkeään. Piano soi. Hän suuntasi kiikarinsa talon ikkunaan. Kuu tuli samassa hetkessä esille pilven takaa. Kuu valaisi taloa. Silloin Karl näki kummituksen! Hän näki, kuka soitti pianoa.

Valkoinen kissa käveli edestakaisin pianon koskettimilla.

1. Mikä on mysteeri?

2. Tarinassa sanottiin, että asukkailla ei ollut *jälkeläisiä*. Mitä se tarkoittaa?

3. Mitä välineitä Karl käytti, kun hän selvitti mysteeriä?

4. Miksi Karl näki sisälle taloon selvästi?

5. Etsi synonyymeja sanalle kummitus:

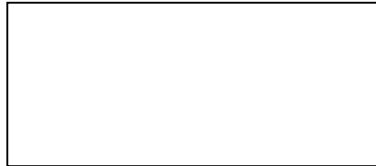

Mitä tulee mieleen?

- Mitä sinulle tulee mieleen sanasta Amerikka? kysyi Janne.
- No, intiaanit, Milla vastasi.
- Mitäs intiaaneista?
- Tomahawk.
- Mikä se on? Janne kummasteli.
- Se oli joidenkin heimojen nimi kirveelle. Mitä sinulle tulee mieleen sanasta kirves? kysyi puolestaan Milla.
- Hakkuuaukea ja pois muuttanut valkoselkätikka.
- Mitä valkoselkätikasta
- Veikko Neuvonen.
- Kuka on Veikko Neuvonen?
- Hän juontaa Luontoiltaa.
- Mikä on luontoilta?
- Luontoilta on hauska ohjelma. Siellä on eri alojen tiedemiehiä. He vastaavat katsojien luontoa koskeviin kysymyksiin, selitti Janne.
- Voiko kysyä ihan mitä tahansa eliöistä?
- Ihan mitä tahansa. Vaikka, miksi kärpänen voi kävellä katossa?
- Miksi se muuten voi?

1. Ajattele samoin kuin Milla ja Janne. Mitä tulee mieleen jostakin käsitteestä. Mitä siitä? Tee oma miellekartta.

Kesäkassi

Kun olin pieni, tätini tuli meille aina ensimmäisenä kesälomapäivänä. Hän ajoi polkupyörällä pihaan ja vilkutti meille. Hänellä oli mukanaan ruskea, nahkainen kassi. Siskoni ja minä tiesimme odottaa jotakin.

Pian soi ovikello ja naurava tätimme pyyhälsi sisään. Hän kaivoi eteisessä kassistaan punaisen hatun ja laittoi sen päähänsä.

- Täältä tulee Kesärouva! täti huusi, kun hän astui keittiöön.

Tervehdimme häntä ja sitten tuli se odotettu hetki. Täti otti esille kassinsa.

- Nyt avaamme kesäkassin! Katsokaas, olisikohan tämä Jaanan? täti nosti esiin maailman kauneimman uimapuvun. Sen sai siskoni Jaana.

- Ja kenenkähän kesäihmisen ovat nämä? tädin kädessä komeilivat ihanat, valkoiset kangaskengät. Ne olivat sellaiset, joita olin aina toivonut.

Tiesimme, että kesäkassista nousisi seuraavaksi kaksi Fazerin sinistä suklaalevyä. Niin oli aina tapahtunut, kun täti oli saapunut juhlistamaan ensimmäistä lomapäivää. Täti kävi luonamme niin kauan, kun olin peruskoulussa. Kun olimme sisareni kanssa lukiossa, me menimme puolestamme tervehtimään tätiämme ensimmäisenä lomapäivänä. Me

ostimme tädille jäätelökakun. Sen söimme kolmisin ensimmäisen lomapäivän kunniaksi.

1. Kirjoita toisin seuraavat ilmaukset:

...tätimme **pyyhälsi** sisään

...tädin kädessä **komeilivat** ihanat

... menimme **puolestamme** tervehtimään

2. Taivuta sana eri sijamuodoissa.

jäätelökakku

genetiivi tikun

essiivi tikkuna

partitiivi tikkua

translatiivi tikuksi

inessiivi tikussa

elatiivi tikusta

illatiivi tikkuun

adessiivi tikulla

ablatiivi tikulta

allatiivi tikulle

Ei ole mitään tekemistä

- Tylsää, vastasi Jyri äidille. Äiti oli ehdottanut, että Jyri olisi mennyt hänen kanssaan siirtolapuutarhamökille.
- No, menisit sitten poikien kanssa pelaamaan, äiti yritti.
- Ne pelaa pesistä eikä kiinnosta pesis yhtään.
- Etkö sinä haluaisi sittenkin sinne leirille? Sinne tulee paljon sinun ikäisiä poikia ja varmasti siellä on hauskaa, sanoi äiti rauhallisesti.

Jyri katsoi äitiä kyllästyneesti. Kyllä hän leirit tiesi. Siellä piti nukkua teltassa ja herätä aikaisin. Hyttyset söivät ja ruoka oli pahaa.

- En varmana mene! Leirit on lapsia varten! hän sanoi ja meni omaan huoneeseensa. Hän laittoi tietokoneen päälle ja alkoi pelata. Jossakin välissä äiti huusi, että hän oli lähdössä.

Ennen siirtolapuutarhalla oli ollut hauskaa Jyrinkin mielestä. Siellä oli ollut paljon lapsia ja he olivat leikkineet Kirkkistä ja pelanneet. Nyt siellä ei käynyt kukaan hänen ikäisensä.

Jyri surffaili hajamielisesti internetissä. Hän kävi nuorisoasiainkeskuksen kesäsivuilla, joissa oli linkkejä erilaisiin harrastuksiin. Jyri klikkasi www.kalastus.com ja alkoi lukea mainioita sivuja, joissa oli kaikenlaista tietoa kalastuksesta. Hän paineli linkkejä eteenpäin ja löysi sivun

<http://www.saunalahti.fi/hkikala/>. Ei kulunut aikaakaan, kun Jyri kirjoitti puhelinnumeroa muistiin.

1. Mitä Jyri löysi kyseiseltä sivulta? Arvaa, jos sinulla ei ole mahdollisuutta mennä kyseisille nettisivuille.

2. Jyristä tuli yhdellä kertaa innokas kalamies. Hän sai myös tietää, millaiset jokamiehen oikeudet Suomessa on koskien kalastusta. Ota selvää ja kirjoita, millaiset ne ovat.

KYSELYTUTKIMUS

Vastaa kaikkiin kysymyksiin rehellisesti. Laske pisteet ja tiedät millainen olet kännykän käyttäjänä.

1. Saat keväällä 100 euron stipendin. Mitä teet?

- a. kinuat äidiltä lisää rahaa ja ostat uuden kännykän
- b. ostat puheaikaa 95 eurolla ja syöt Mc Donalds'lla viidellä eurolla.
- c. lähetät kaikille kavereillesi tekstiviestin, jossa kerrot, että sait stipendin
- ostat uudet kengät

2. Puhelimesi soi luokassa ja opettaja takavarikoi sen kaappiin. Mitä teet?

- a. pyydät viiden minuutin välein kännykkääsi takaisin
- b. kerrot opettajalle, ettei hänellä ole oikeutta ottaa sinun omaisuuttasi
- c. katsot opettajaa kauniisti ja käyt kuiskaamassa ”Anteeksi!”
- d. unohdat kännykkäsi opettajan kaappiin koko päiväksi

3. Saat hyvän todistuksen ja äitisi ostaa sinulle uuden kännykän. Mitä teet?

- a. soitat kaikki kaverisi pihaan ja esittelet kännykkääsi heille
- b. soitat mummolle ja neuvot häntä ostamaan heti kamerakännykän
- c. lähetät kuvasi tietylle tytölle/pojalle ja kysyt, voisitteko soittaa ja tekstaila
- d. juttelet kännykällesi ja nukut se kädessäsi

PISTEET:

Kysymys 1: a 4 pistettä, b 3 pistettä, c 2 pistettä, d ei pisteitä

Kysymys 2: a 3 pistettä, b 2 pistettä, c 4 pistettä, d ei pisteitä

Kysymys 3: a 3 pistettä, b 2 pistettä, c saat 1 piste, d 4 pistettä

Jos pistemääräsi on 10-12 olet todellinen kännykkäfriikki ja kaikki tietävät sen. Osaat käyttää kaikkia keinoja saadaksesi uuden kännykän, jos sitä haluat. Jos kännykkäsi katoaa, älä huolehdi. Se kyllä kävelee itse luoksesi takaisin, koska tietää, että se on sinulle tärkeä.

Jos pistemääräsi on 6-9 olet tyydyttävä kännykkähai. Kännykkä ei kuitenkaan ole sinulle niin tärkeä, että olisit valmis käyttämään kaikkia keinoja saadaksesi uuden kännykän tai lisää puheaikaa.

Jos pistemääräsi on 5 tai pienempi, et ole edes kännykkäfani. Saatat ostaa mieluummin jotakin muuta kuin puheaikaa eikä olekaan ihme, jos kännykkäsi joskus katoaa.

1. Kirjoita tekstiviesti. Olet saanut kesätyöpaikan ja sinun täytyy ilmoittaa ystävällesi, ettet voikaan tulla kesällä hänen luokseen Kuopioon. Saat käyttää 135 merkkiä.

Kaahari

Suora tie aukeni Okon edessä. Hän painoi kaasua. Jalka iski tukevasti polkimeen. Nopeusmittari näytti sataakymmentä. Nyt se oli jo yli 120! Okko katsoi tiukasti tummaa asfalttia. Tien pinta oli kuivunut. Vauhti tuntui jaloissa, vatsassa, korvissa. Oli ihanaa ajaa, ajaa kovaa!

Okon jalka värähti. Eturengas viisti tien pintaa vasten. Okko painoi jarrua. Auto luisui eteenpäin. Jarru ei totellut. Eturenkaat kääntyivät. Okko puristi rattia kaikin voimin. Auto luisui sivuliukua kohti pylvästä. Okko painoi kätensä päänsä suojaksi. Sitten rästähti! Tuulilasin sirpaleet satoivat Okon kasvoille. Okko huusi. Sitten hänen päänsä retkahti eteenpäin.

Kesti kolme minuuttia. Takaa tuli henkilöauto, joka pysähtyi. Autosta nousi mies. Näky oli lohduton. Okon auton etuosa oli rutistunut pylvästä vasten. Mies soitti rauhallisesti hätänumeroon. Puolen tunnin kuluttua Okko oli jo sairaalassa.

Okolla oli onnea. Hän sai niskavamman. Se paranisi joskus kokonaan. Kasvoihin tuli haavoja tuulilasin sirpaleista. Häneltä katkesi vain kaksi kylkiluuta. Keuhkot eivät onneksi vahingoittuneet.

Autolla ei ollut onnea. Se meni suoraan romuttamoon. Tiellä oli ollut 80 kilometrin nopeusrajoitus. Okko oli ylittänyt sen reippaasti. Eikä Okko ole ainoa. Suomessa useat onnettomuudet johtuvat ylinopeudesta ja turhasta kaahaamisesta.

1. Kerro omin sanoin, mitä kaaharit ajattelevat ja tuntevat, kun he ajavat kovaa?

2. Monet onnettomuudet ovat nuorten kuljettajien aiheuttamia. Millä tavoin nuorten aiheuttamia onnettomuuksia voisi vähentää?

Tapahtui kesäkuussa

Tarinan henkilöt ovat:

Lauri Saksala, 14 -vuotias koululainen, etsii kesätöitä.

Viktor Rybakov, 14 -vuotias koululainen, Laurin kaveri.

Hanna Saksala, 15 -vuotias, edellisen sisko, työssä SOL -
siivouspalveluissa, siivoaa erään suuren hotellin 6. kerrosta.

Eila Kanninen, 65 -vuotias, eläkeläinen, nauttii kesästä.

Tarja Halonen, presidentti.

Tarinassa pitää esiintyä lisäksi **keltainen sateenvarjo**, **avain** ja **rannekello**.

On kesäkuun päivä ja tarina alkaa siitä, kun Lauri Saksala astuu bussiin.

